

Asia: VN/10364/2022

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus; työryhmän mietintö

1. Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus

Pidättekö ehdotusta kannatettavana?

Pidämme ehdotusta lähtökohtaisesti ja tavoitteiden osalta kannatettavana. Toistuvaistulon ulosmittausjärjestelmän yksinkertaistaminen ja selkiyttäminen ehdotuksen pohjalta on perusteltua. Sosiaaliturvaetuuksien osalta järjestelmä on nykyisin varsin monimutkainen ja haastava hallita. Järjestelmän tulisi olla mahdollisimman ymmärrettävä ja ulosoton asianosaisten kannalta tasapuolinen.

Millaisia vaikutuksia ehdotuksen toteuttamisella nähdäksenne olisi?

Uudistus voisi yksinkertaistaa ulosmittausmenettelyä ja tehdä siitä ymmärrettävämmän sekä edistää tasapuolisuutta. Uudistus edellyttää kuitenkin huolellista vaikutusten arviointia ja kantaa voidaan ottaa kunnolla vasta sen jälkeen.

Millaisia kustannuksia ehdotuksen toteuttamisesta aiheutuisi (mm. tietojärjestelmäkustannukset)?

Ulosottomiesten osalta uudistus aiheuttaisi lähinnä vähäisiä kustannuksia tarvittavan koulutuksen muodossa. Muita kustannuksia emme osaa arvioida.

Mahdolliset muut kommentit ehdotuksesta?

Ulosottomenettelyyn liittyvien säännösten soveltamisen tulisi olla mahdollista kaavamaista ulosmittausten suuren määrän johdosta.

2. Tulojen ulosmittausjärjestelmä

Pidättekö ehdotusta kannatettavana?

Pidämme ehdotuksessa esitettyjä perusteluja ulosmittausjärjestelmän kehittämiseksi hyväksyttävänä. Laskentasääntöjä on aiheellista uudelleenarvioida. Tulojen ulosmittausjärjestelmän yksinkertaistaminen on kannatettavaa.

Millaisia vaikutuksia uudistuksen toteuttamisella nähdäksenne olisi?

Näemme, että uudistus voisi yksinkertaistaa ulosmittausmenettelyä ja voisi olla tasapuolisempi ulosoton asianosaisten näkökulmasta. Uudistus edellyttää kuitenkin huolellista valmistelua ja vaikutusten arviointia. Kantaa voidaan ottaa kunnolla vasta sen jälkeen.

Millaisia kustannuksia uudistuksen toteuttamisesta aiheutuisi (mm. tietojärjestelmäkustannukset)?

Uudistus merkitsee ulosottomiesten koulutukseen vähäisiä kustannuksia. Muita kustannuksia emme osaa tässä vaiheessa arvioida.

Muut mahdolliset kommentit ehdotetuista laskentasäännöistä ja ulosmittausjärjestelmän uudistamisesta?

Uudistuksessa tulisi huomioida, että ulosmittausjärjestelmä kannustaa velallisia työntekoon ja lisätulojen hankkimiseen. Liian suuri lisätulojen ulosmittaus passivoi velallisia. Liian korkea suojaosuus puolestaan kasvattaa varattomien (luottokelvottomien) määrää. Lisäksi olisi huomioitava oikeusturvan toteutuminen velkojien näkökulmasta ja velallisten yhdenvertaisuus. Kansalaisten kokemus ulosottojärjestelmän oikeudenmukaisuudesta on myös tärkeä asia. Säännösten soveltamisen tulisi olla mahdollista kaavamaisesti ulosmittausten suuren määrän johdosta. Uudistuksessa olisi hyvä huomioida heikoimmassa asemassa olevat, jotka eivät osaa hakea apua esim. pienituloiset vanhukset, jotka joutuvat tinkimään ulosoton jälkeen välttämättömistä elinkustannuksista (lääkkeet ja ruoka). Vuodelle 2023 tehtiin ulosottokaareen merkittävät uudistukset suojaosuuden ja vapaakuukausien osalta. Niiden vaikutukset olisi hyvä selvittää.

Kumpaa vaihtoehtoa pidätte lähtökohtaisesti parempana? Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

2) ulosmittaus aloitetaan matalammalta tulotasolta (pienempi suojaosuus) ja suojaosuuden ylittävistä tuloista ulosmitataan lievemmin. [Korkeampi suojaosuus vaikuttaisi varattomien (luottokelvottomien) velallisten määrää lisäävästi. Tämä todennäköisesti lisäisi syrjäytymistä.]

Voimassa olevan ulosottokaaren mukaan velallisen suojaosuus on suurempi, jos hänellä on elatuksen varassa puoliso, oma lapsi tai puolison lapsi. Työryhmän näkemyksen mukaan olisi perusteltua harkita, tulisiko velallisen elatuksen varassa olevina jatkossa ottaa huomioon ainoastaan lapset eli poistaa mahdollisuus puolison huomioon ottamiseen. Miten arvioitte ehdotusta?

Ehdotettu uudistus yksinkertaistaisi ja selkiyttäisi menettelyä. Mahdollisen muutoksen vaikutukset velallisen ja perheen toimeentuloon on syytä selvittää huolella.

Työryhmä on esittänyt kaksi vaihtoehtoista tapaa elatuksen varassa olevien huomioon ottamiseksi. Kumpaa vaihtoehtoa pidätte parempana? (Vaihtoehtoja arvioitu mietinnössä s. 57–59). Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

Vaihtoehto 1, jossa kukin elatuksen varassa oleva lapsi korottaa suojaosuuden määrää. [Ulosmittauksen alaraja muodostuisi vaihtoehdossa 2 niin korkeaksi, että suuri joukko ihmisiä jäisi käytännössä kokonaan luottomarkkinoiden ulkopuolelle.]

Kumpaa vaihtoehtoa pidätte parempana? Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

1) kuukausittain ulosmitattava määrä on pienempi ja ulosmittausjärjestelmästä poistetaan ilman velallisen pyyntöä myönnettävät vapaakuukaudet. [Uudistus selkiyttäisi menettelyä.]

3. Muut mietintöä koskevat huomiot

Kirjoittakaa muut mahdolliset huomionne alla olevaan kenttään

Kiitos hyvästä mietinnöstä.

Lepolahti Harri
Suomen Ulosottoylitarkastajat ja -tarkastajat ry